

Назва кожного населеного пункту (наш чи не наш?) відгукується у серці спогадами, згадками про знайомих звідтам або думкою, що я про нього нічого не знаю, але ж цікаво – що там є (чи було?), які пам'ятки, музеї, архітектура, особливості, люди. Дивлячись на Мелітополь – «місто в колоніальному стилі», ніколи б не подумала, що там може бути партизанський осередок, а очільниця краєзнавчого музею намагатиметься рятувати колекцію до останньої змоги... Нещодавно майнула новина про замінування заповідника Кам'яна могила... Це цікавий геологічний об'єкт і археологічна пам'ятка з давнім наскельним живописом. Що там мінувати? Добре, що колега, який там працює, написав, що це фейк. Але ж він там...

Стався другий «приліт» на Хортицю, де минуло багато часу в археологічних експедиціях зі співробітниками заповідника. А вони зараз майже всі в ЗСУ чи ТрО. Коли ми зможемо знову вільно ставити на острові табір і запрошувати дітей в експедиції, плавати в Дніпрі й дивитись на зорі? Та й саме Запоріжжя – яким воно буде після війни, місто, яке я пам'ятаю ще з радянських часів, коли всі там «воліли бачити, чим дихають»?

Як готується до оборони Дніпро, де моя бабця у Другу світову ховала колекцію університетського геологічного музею від фашистів?

А що зараз відбувається поблизу Оріхова, там, де ми розкопували споруду з мозаїками й глазурованою блакитною цеглою – імовірно, мечеть XIII століття? І як там, на півдні, хлопці й дівчата, з якими ми в тих експедиціях працювали? Багато з них від початку війни не виходять на зв'язок. Воюють, виїхали?

Я жодного разу не була на північному узбережжі Азовського моря, бачила його тільки з кримського боку. Не уявляю собі, які вони були – курортні міста біля піщаних кіс, що після анексії Криму радо прийняли всіх охочих гарно збавляти відпустки на морі.

Асканія Нова – рідкісні тварини у природному середовищі, прекрасний парк, дбайливо збережена ділянка цілинного степу, неозора краса й титанічна праця. Там почувашся так, наче ти сам – дикий птах.

Андрій Івченко
канд. геогр. наук,
ст. наук. співр.
Інституту географії
НАН України,
м. Київ

ФОТО-КАРТА РЕГІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

Звичці ілюструвати кожний великий адміністративний регіон країни понад два десятиріччя, ще з часів, коли створював свій перший путівник «Вся Україна». Пізніше назбираний фотоархів прислужився до виникнення фото-карт, де контури України нерівномірно поділені адміністративними кордонами 25 областей, заповнювали фотографії окремих регіонів.

Тематичних фото-карт, присвячених природним, архітектурним, сакральним, транспортним, монументальним та іншим об'єктам країни останніми роками створено кілька десятків, деякі з них публікувалися в журналі «Світогляд». Фото-карти музеїв, бібліотек і театрів, здається, якнайкраще уособлюють регіональну культурну спадщину, що зазнає протягом 2022 року трагічно-підступного нищівного удару...

Дивно тихий і гармонійний Миколаїв, водночас провінційний і дещо претензійний. Цікаво, чи схожий на нього Херсон?

Ніколи не бачила Чорноморського біосферного заповідника... Цього літа планувала поїздку в Олешківські піски – «найпівнічнішу пустелю світу», а зараз уже і в Ольвію, до якої так і не добралась минулоріч.

Почастішали обстріли Одеси. А там Опера й численні музеї. Був приліт у Білгород-Дністровський, куди кілька разів їздили на лицарські турніри. А далі Вилкове – українська Венеція й Дунайські плавні, яких також не бачила. А варто було б. Здавалось, що на таку подорож час буде завжди, це ж так близько.

Потім Винниця, фонтани якої знайомі тільки з відео у мережі; чарівні Чернівці з дивовижним університетом; прекрасно збережена Хотинська фортеця; дивний Кам'янець-Подільський, в якому наче потрапляєш у минуле. Чудове роздоріжжя Чортків – Сатанів, «файне місто Тернопіль», Дубно, Кременець, Почаїв, Луцьк... Західна Україна, яку всі вважали найбільш убезпеченою від ворожої навали. Виявилось, що безпечних місць в Україні зараз немає, «прилітає» всюди. Будь-яке місто, пам'ятка, життя можуть бути понівечені, зруйновані, знищені. Я звикла святкувати день народження у Львові, перші справжні городні полуниці смакувати у Закарпатті, а різнобарв'я осені спостерігати в Олександрії, в Білій церкві, або в уманській Софіївці. І була впевнена, що завжди зі мною будуть мої друзі й рідні, з якими я ділитиму цікаві подорожі, яскраві враження й гарні спогади. І саме в подорожах поступово мала складатись для мене карта моєї держави, моя карта, для серця, не для очей.

Тепер карта складається з почутого й побаченого в новинах. Нові назви й нові місця, про які без війни ніколи б і не думала, знайомі назви тепер незнайомих міст і місць. Це теж для серця. У ньому зараз співіснують лише два почуття — бездонна ненависть до ворогів і безмежна вдячність до тих, хто боронить державу.

Слава Україні!

Фото-карта руйнувань
об'єктів культурної спадщини
України в 2022 році

ЗРУЙНОВАНІ ВІЙНОЮ МУЗЕЇ, РЕГІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ СТВОРИЛО САЙТ ДЛЯ ФІКСАЦІЇ

Вінницька область. Місто Вінниця, Будинок офіцерів для зборів і культурно-масових заходів військового гарнізону та найбільша концертно-мистецька установа міста та області, побудована (1935) за типовим проектом кінотеатру на 1000 глядачів, створеного для Вінниці, Кривого Рогу і Харкова. *Зруйнований (14.07.2022) внаслідок ракетного удару.*

Волинська область. Місто Луцьк, Волинська державна обласна універсальна наукова бібліотека імені Олени Пчілки, заснована (1940) як головна наукова бібліотека області; обсяг фондів – понад 660 тис. документів.

Дніпропетровська область. Місто Дніпро, Дніпропетровський національний історичний музей імені Д.І.Яворницького – один з найстаріших в Україні, заснований (1849) як Громадський музей Катеринославської губернії; фонди містять 283 тис. музейних предметів.

Донецька область. Місто Маріуполь, Донецький академічний обласний драматичний театр, заснований (1878) як міський драматичний театр у новозбудованому театральному приміщенні (1960), статус академічного від 2007. *Будівля театру зруйнована (16.03.2022) під час бомбардування при облозі міста.*

Житомирська область. Місто Житомир, Житомирський краєзнавчий музей, заснований (1865) при міській публічній бібліотеці, сучасна експозиція розміщена (1970) в двоповерховому палаці (1909) колишньої резиденції католицького єпископа; у фондах – понад 160 тис. одиниць зберігання.

Закарпатська область. Місто Ужгород, Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека імені Федора Потушняка, створена в 1945 як обласна бібліотека для дорослих; обсяг фондів – бл. 500 тис. одиниць зберігання.

Запорізька область. Місто Запоріжжя, Запорізький обласний краєзнавчий музей, заснований (1921) та об'єднаний з музеєм історії Дніпрогесу (1931), сучасна експозиція розташована (1991) в будівлі колишньої Земської управи (1915), у фондах – понад 110 тис. одиниць зберігання.

Івано-Франківська область. Місто Івано-Франківськ, Івано-Франківський краєзнавчий музей, започаткований в 1940, сучасна експозиція розміщується (1958) в будівлі міської ратуші (1935); фонди нараховують понад 110 тис. одиниць зберігання.

Київська область. Селище міського типу Іванків Вишгородського району, Іванківський історично-краєзнавчий музей, відкритий (1981) у колишньому перебудованому і капітально відремонтованому (2018) панському маєтку; обсяг фондів – бл. 400 одиниць зберігання. *Спалений (27.02.2022) під час боїв за смт Іванків.*

Кіровоградська область. Місто Кропивницький, Кропивницький академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М.Л. Кропивницького – перший професійний національний реалістичний театр (1882) під керівництвом *Марка Лукича Кропивницького* (1840–1910), статус академічного від 2006.

Львівська область. Село Нагуєвичі Дрогобицького району, Літературно-меморіальний музей Івана Франка, збудований (1986) на батьківщині до 130 роковин від дня народження *Івана Яковича Франка* (1856–1916); складова частина комплексу Державного історико-культурного заповідника «Нагуєвичі» (1994).

Луганська область. Місто Северодонецьк, Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр, статус академічного від 2002, працював (від 2014) в будівлі Северодонецького міського театру драми (1993) в приміщенні колишнього клубу Северодонецького заводу «Склопластик». *Зруйнований під час боїв за місто (22.06.2022).*

Миколаївська область. Місто Очаків, Музей мариністичного живопису імені Р.Г. Судковського, єдиний в країні музей мариністичного живопису, відкритий (1982) на батьківщині *Руфіна Гавриловича Судковського* (1850–1885), відділ Миколаївського обласного художнього музею ім. В.В.Верещагіна.

БІБЛІОТЕКИ І ТЕАТРИ НА ТЛІ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

КУЛЬТУРНИХ ЗЛОЧИНІВ РОСІЇ: [HTTPS://CULTURECRIMES.MKIP.GOV.UA/](https://culturecrimes.mkir.gov.ua/)

Одеська область. Місто Одеса, Одеська національна наукова бібліотека – перша публічна книгозбірня України, заснована (1829) як найперша публічна бібліотека у крайових і губернських містах Російської імперії; обсяг фондів – 5,4 млн одиниць зберігання.

Полтавська область. Місто Полтава, Музей-садиба Івана Котляревського, відкрита (1969) з нагоди 200-річного ювілею поета і засновника нової української літератури *Івана Петровича Котляревського* (1769–1838); філія Полтавського літературно-меморіального музею І. П. Котляревського.

Рівненська область. Місто Рівне, Літературний музей Уласа Самчука, відкритий (2007) до 102 річниці від дня народження українського письменника *Уласа Олексійовича Самчука* (1905–1987), відділ Рівненського обласного краєзнавчого музею.

Сумська область. Місто Тростянець, Музейно-виставковий центр «Тростянецький», заснований (2006) на території колишньої садиби цукрозаводчика *Леопольда Єгоровича Кеніга* (1821–1903), модерновий будинок (1911) управителя Нескучанського маєтку (нині – Краснотростянецька лісова науково-дослідна станція). *Знищений пожежею (8.03.2022) внаслідок боїв за місто.*

Тернопільська область. Місто Тернопіль, Тернопільський академічний обласний український драматичний театр імені Т.Г. Шевченка, заснований (1930) на базі 2-го пересувного робітничо-селянського театру ім. В. Еллана-Блакитного, у спеціально зведеному нинішньому приміщенні (1957), статус академічного від 2000.

Харківська область. Село Сквородинівка Богодухівського району, Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сквороди, заснований (1972) і присвячений життю та творчості українського філософа *Григорія Савича Сквороди* (1722–1794). *Зруйнований пожежею (7.05.2022) під час боїв на Харківщині.*

Херсонська область. Місто Херсон, Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша, утворений (1936) як Херсонський міський український драматичний театр, у нинішньому приміщенні виступає від 1958, статус академічного від 2005. *Місто під окупацією російських військ від березня 2022 р. до часу написання цієї статті.*

Хмельницька область. Село Слобідка-Шелехівська Хмельницького району, Літературно-меморіальний музей Анни Ахматової, заснований (1989) і присвячений життю та творчості поетеси *Анни Андріївни Ахматової (Горенко)* (1889–1966), автономний відділ Хмельницького обласного літературного музею.

Черкаська область. Місто Черкаси, Черкаський обласний краєзнавчий музей, заснований (1918) за ініціативою місцевого осередку товариства «Просвіта», міститься (1985) у спеціально збудованій біля Пагорбу Слави будівлі, у фондах знаходиться понад 150 тис. експонатів.

Чернівецька область. Місто Чернівці, Чернівецький академічний обласний український музично-драматичний театр імені Ольги Кобилянської, заснований (1940) на базі Харківського державного театру революції (1931), виступає в історичній будівлі (1905) Міського театру, статус академічного від 2006.

Чернігівська область. Місто Чернігів, Чернігівська обласна бібліотека для юнацтва, створена (1978) в будинку *Василя Тарновського* (1838–1899), де раніше перебувала експозиція Чернігівського історичного музею. *Зруйнована (11.03.2022) внаслідок бомбардування при облозі міста.*

Автономна Республіка Крим. Селище міського типу Коктебель Феодосійської міської ради, Будинок-музей Максиміліана Волошина, відкритий (1984) в колишньому будинку (1913) поета і художника *Максиміліана Олександровича Волошина (Корнієнко-Волошина)* (1877–1932), у складі (2001) Коктебельського екологічного історико-культурного заповідника «Кіммерія М.О. Волошина». *АР Крим окупований РФ від березня 2022 р. до часу написання цієї статті.*